

Морозова Н. М., учитель, м. Харків

Крізь вогонь і час

Чого навчали ваших ровесників тисячі років тому? Чим відрізняються школи Давнього Єгипту, наприклад, від сучасного англійського або українського освітнього закладу? Ми пропонуємо вам здійснити захоплюючу подорож до шкіл країн світу.

З діалогу батька і неслухняного сина, записаного на глиняній табличці.

— Де ти був, синку? – запитує батько сина.

— Ніде!

— Якщо «ніде», то чому ти нічим не займаєшся? Іди до школи, стань перед «шкільним батьком», перекажи завдання, хай твій «великий брат» напише нову табличку. Після того як виконаєш завдання і відзвітуєш перед старостою, повертайся до мене, не швендяй по вулицях. Ти зрозумів, що я сказав?

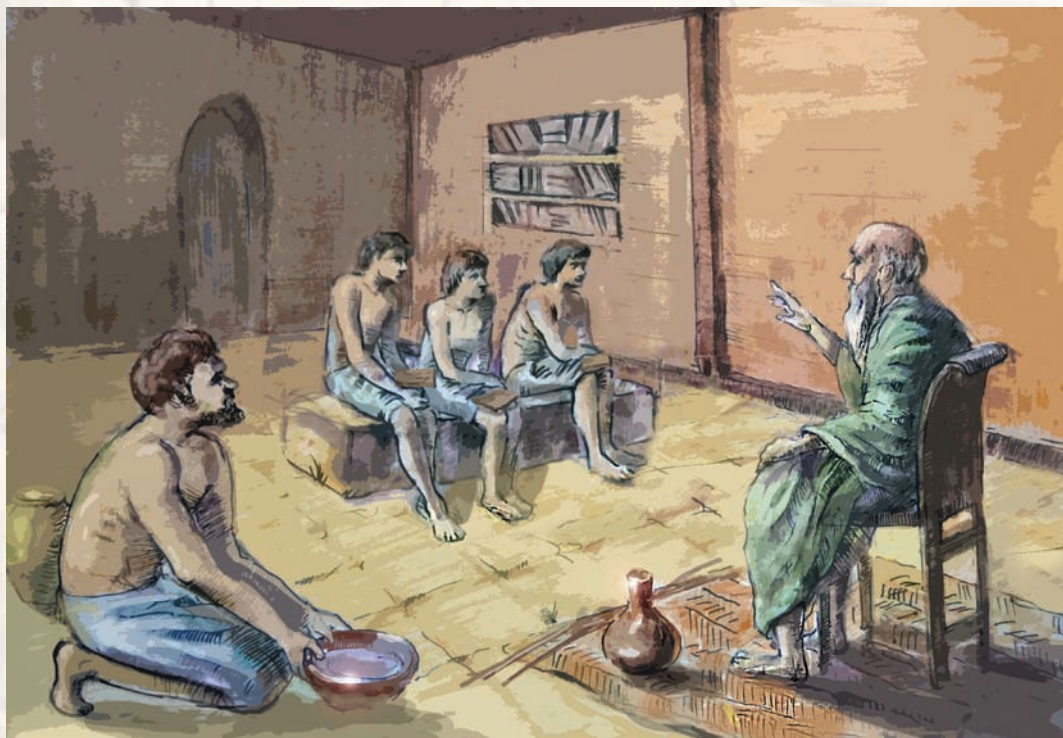
Йдеться про школи у стародавній Месопотамії в межах річки Тигру та Євфрату. Тут було замало дерев і каміння, проте вистачало глини, з якої робили будинки, меблі, посуд, навіть цвяхи та конверти. Книжки в Месопотамії були теж із глини: саме тут, у місті Ніневія, було

винайдено найдавнішу у світі бібліотеку, вік якої становить понад 2700 років.

Читати глиняні книжки навчали у школах. «Будинки табличок», ймовірно, були в кожному місті Месопотамії. Найдавніші з них виникли у Шумері у III тис. до н. е. Шумерською вони називалися «е-дуббі», що означає

Більшість зображень людей, знайдених у Шумері, вирізнялися дуже великими вухами. Справа в тому, що шумери дуже високо цінували мудрість, а мудрість, на їхню думку, була зосереджена саме у вухах людини.

«будинок табличок». Тому шумери залишили нам у спадок знання, якими ми користуємося до сьогодні. Шумери розв'язували квадратні рівняння, обчислювати довжину і площу кола.

У Шумері було започатковано одну з найдавніших наук – астрономію.

У шумерській школі була людина, яка стежила за дисципліною. Її називали «той, що володіє багатом». Отже, дисципліна на уроках була ідеальна.

Шумери розбили годину на 60 хвилин, хвилину – на 60 секунд, рік – на 12 місяців, а коло – на 360 градусів. А збереглися ці знання завдяки виникненню у Шумері писемності.

Найдавніше письмо у Шумері було, як і всюди, малюнковим. Кожний малюнок міг мати різні значення. Наприклад, зображення ока могло означати не лише «око», але й «особу», «передній», «перед», «колишній».

Тому читання шумерського тексту можна порівняти з розв'язуванням ребусу.

Директора школи називали «батьком будинку табличок».

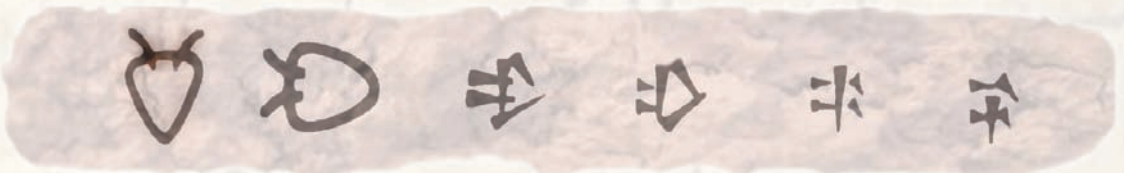
Учителів називали «старшими братами». Вони виготовляли таблички-зразки, які потім переписували учні. Учителі перевіряли письмові завдання і вимагали від учнів — «дітей будинку

табличок» — розповідати вивчені ними уроки.

У школу, ймовірно, ходили лише хлопчики, в усякому разі на табличках, що збереглися, ми не знайдемо жодного жіночого імені.

Навчання в «будинку табличок» тривало роками. До того ж, за нього треба було вносити платню, тому навчати дітей могли тільки дуже заможні батьки.

Навчання в школі починалося з найпростішого: майбутній писар учився виготовляти з грудки глини маленьку табличку. Дуже високі вимоги висувалися до каліграфії: рядки мали бути ідеально рівними, тому учні натягували тоненьку мотузочку

і притискували її до мокрої глини. Тоді лінії виходили прямими.

Діти починали видавлювати на глиняній табличці паличкою окремі знаки. Ці знаки нагадували клинці, тому таке письмо називають клинописом.

Тільки після того як учень осягав мистецтво видавлювати окремі клинописні знаки швидко, акуратно і красиво, його починали навчати, як, поєднавши окремі клинці, утворювати склади, слова, цифри, речення. Після переписування уроку глиняні «зошити» сушили на сонці.

Коли текст треба було зберігати тривалий час, таблички піддавали випаленню. Після цього їхній колір ставав сірим, рожевим або чорним.

У «будинку табличок» також навчали музики, математики, філософії, літератури, астрономії та інших предметів.

Випускник едуббі мав знати чотири арифметичні дії, добре володіти письмом, мистецтвом співу і музики, уміти висловлювати розумні обґрунтовані думки, знати релігійні обряди. До того ж він мав вимірювати земельні ділянки, ділити майно, знатися на тканинах, металах і рослинах.

Шумерійське навчання було суворим та одноманітним. За спогадами одного з учнів, що збереглися до нашого часу,

учні понад усе боялися покарань лозиною, до яких вдавалися вчителі або «великі брати». Тут же він звертається до батька з проханням запросити учителя додому, щоб пом'якшити його гарним столом і «невеликою додатковою платнею».

Як припускають вчені, «умащування» спрацювало, тому що вечір закінчився тим, що вчитель похвалив учня за сумлінність у заняттях.

Шумерійською:

- А** – вода
- А-ма-ру** – потоп
- Лу** – чоловік
- Лу-гал** – «великий чоловік», правитель
- Е** – будинок
- Дуб** – глиняна табличка

